РАЗОМ ІНЕЙНЕМ

Черкаський обласний благодійний єврейський фонд Хесед Дорот

Щомісячна газета Черкаського обласного благодійного єврейського фонду „Турбота поколінь – Хесед Дорот”

Видається з грудня 2000 року..

Хешван – Кіслев 5787 *листопад 2026* **№11(299)**

Ханука: світло, яке передають поколінням

Коли зимові вечори стають довшими, у вікнах єврейських осель спалахують ханукальні вогники. Першого вечора – один, другого – два, і так щодня, доки не засяють усі вісім. У цьому поступовому примноженні світла – особливий зміст Хануки: берегти віру, пам'ятати власну історію та знаходити сили для добрих справ навіть у найскладніші часи.

Ханука починається 25 кислева за єврейським календарем і триває вісім днів. У 2026 році свято розпочнеться ввечері 4 грудня й завершиться ввечері 12 грудня. Цього року перший вечір припадає на п'ятницю, тому є важлива особливість: перший ханукальний вогник запалюють до заходу сонця, перед запалюванням шабатніх свічок.

Історія свята переносить нас у II ст. до нашої ери, коли Юдея перебувала під владою держави Селевкідів. Поширення грецької культури поступово змінювало життя краю, а за правління Антіоха IV Епіфана втручання в релігійне життя євреїв переросло у жорстокі переслідування. Дотримання Шабату, обрізання та інші заповіді забороняли, а Єрусалимський храм було осквернено.

У відповідь спалахнуло повстання, яке очолив первосвященник Матітьягу з роду Хасмонеїв та його сини. Одним із провідників боротьби став Єгуда Маккавей. Повстанці протистояли значно сильнішому війську, виборюючи право свого народу жити за законами предків. Зрештою вони відвоювали Єрусалим, очистили Храм і відновили богослужіння. Саме його повторне освячення стало основою свята. Слово „ханука” означає „освячення”, „посвячення”.

Відновлення храмової служби, яке за поширеним історичним датуванням відбулося 164 року до нашої ери, ще не означало завершення всієї боротьби. Проте воно стало визначною подією: народ повернув свою святиню й можливість відкрито сповідувати віру.

За переказом, збереженим у Талмуді, після очищення Храму знайшли лише одну посудину ритуально чистої олії, запечатану печаткою первосвященника. Її мало вистачити на один день горіння храмової менори. Однак вогонь палав вісім днів – доки не підготували нову чисту олію.

Ця розповідь стала одним із найвідоміших образів Хануки. Водночас найдавніші описи свята в книгах Маккавеїв зосереджені на поверненні й освяченні Храму. Там восьмиденне святкування пов'язане також із Суккотом, який через війну не вдалося належно відзначити. Переказ про диво олії був письмово зафіксований пізніше, у рабинській традиції.

Історична пам'ять і релігійний переказ разом сформували зміст свята: вдячність за порятунок, пошану до мужності та віру в те, що навіть невеликого запасу сил може вистачити для великого починання.

Головна традиція Хануки – запалювання вогнів у спеціальному світильнику, ханукії. На відміну від семисвічкової храмової менори, вона має місця для восьми святкових вогнів і ще одного, допоміжного, – шамаша. Саме ним запалюють інші свічки.

Першого вечора запалюють один святковий вогник, наступного – два, щодня додаючи ще один. Так до восьмого вечора ханукія поступово наповнюється світлом. Для неї використовують як свічки, так і світильники з олією.

Ханукію традиційно розміщують так, щоб її світло нагадувало про диво й іншим людям. Поруч збирається родина, звучать благословення та пісні, дорослі розповідають дітям історію свята. З року в рік ці хвилини стають частиною сімейної пам'яті – тієї, яку згодом передають власним дітям та онукам.

Свято Ханука встановили єврейські мудреці як дні вдячності та прославлення Вс-вишнього. Загальної заборони працювати у святкові будні немає, проте щовечірнє запалювання вогнів допомагає знайти серед повсякденних справ час для традиції та спілкування.

Про диво олії нагадують і ханукальні страви. На столах з'являються золотаві картопляні оладки – латкес, а також суфганійот – смажені в олії пончики, часто із солодкою начинкою. У різних громадах рецепти відрізняються, але святкова кухня незмінно збирає близьких за спільним столом.

У деяких громадах готують також молочні та сирні страви. Цей звичай пов'язують із переказами про відважну Єгудит, яка врятувала свій народ від ворога. Її історія увійшла до ханукальної традиції, хоча її не варто подавати як достовірно встановлений епізод повстання Маккавеїв.

Особливо чекають на Хануку діти. Однією з улюблених святкових розваг є гра з чотиригранною дзиґою – дрейдлом (ідиш), або севівоном (іврит). Літери на її гранях нагадують слова: „Велике диво сталося там”, а в Ізраїлі – „Велике диво сталося тут”.

Ще одна традиція свята – ханукальні гроші, хануке-ґелт, котрі батьки дарують дітям на четвертий або на п'ятий день Хануки. Це дає нагоду поговорити з дітьми про відповідальність і щедрість. Частину отриманих коштів заведено спрямовувати на цдаку – допомогу тим, хто її потребує. Це поняття пов'язане зі справедливістю: підтримуючи ближнього, людина виконує свій обов'язок перед іншими.

За століття свято Ханука збагатилася піснями, родинними звичаями та громадськими святкуваннями. Сьогодні ханукії запалюють в оселях, синагогах, громадських центрах і на міських площах. Проте за всією різноманітністю традицій зберігається спільне прагнення – передати наступним поколінням пам'ять про свій народ і любов до його культури.

Для єврейської громади це також нагода подбати про тих, кому бракує спілкування та підтримки: відвідати самотню людину, допомогти родині, зателефонувати давньому знайомому, запросити когось до святкового столу.

Щовечора на ханукії додається лише один вогник. Але разом вони освітлюють цілу оселю. Так само й людська турбота: окремий добрий вчинок може здаватися невеликим, проте саме з таких вчинків народжуються тепло громади, довіра та надія. Веселої вам Хануки!

За матеріалами Інтернету

Місце де на людину чекають: „Денному центру” – 25 років

У 2026 році виповнюється 25 років відтоді, як у Черкаському обласному благодійному єврейському фонді „Хесед Дорот” почала працювати програма „Денний центр”. Заснована у 2001 році, вона стала однією з найстаріших і найважливіших програм фонду, спрямованих на підтримку людей поважного віку.

Заснування „Денного центру” стало можливим завдяки ініціативі та підтримці Поли й Девіда Сагіно та Сільвії Фрейд Арнольд – представників Єврейської Федерації „Великий МетроВест Нью-Джерсі”. Упродовж багатьох років Федерація фінансувала діяльність програми в ЧОБЄФ „Хесед Дорот”, допомагаючи створювати для людей поважного віку простір турботи, спілкування та змістовного дозвілля.

У різні роки програму очолювали люди, які вкладали в її розвиток свої знання, досвід і душевне тепло. Першою керівницею „Денного центру” була Ірина Житнікова, згодом програму очолила Ірина Олексенко, а сьогодні її роботою керує Ганна Дувінська. Кожна з них зробила вагомий внесок у збереження традицій центру, розвиток нових напрямків роботи та створення атмосфери, у якій кожен учасник відчуває увагу, повагу й підтримку.

За чверть століття змінювалися формати роботи, з'являлися нові заняття, проєкти та напрямки допомоги, але незмінним залишалося головне – увага до людини, повага до її життєвого досвіду та прагнення зробити її будні активнішими й змістовнішими.

Ця стаття – не звіт про все, що було зроблено за 25 років, адже історія „Денного центру” надзвичайно багата на події, зустрічі та людські долі. Сьогодні ми хочемо розповісти про інше: чим живе програма тепер, як минають будні її учасників і чому для багатьох із них „Денний центр” став місцем, куди хочеться повертатися.

Учасники програми – переважно люди поважного віку з обмеженою рухливістю, коло спілкування яких через стан здоров'я та життєві обставини нерідко звужується. „Денний центр” надає їм професійні послуги, моральну підтримку, можливості для культурного дозвілля, творчості та спілкування, а також інші види допомоги, які неможливо повною мірою отримати вдома.

Особливе значення програма має для людей, які переживають кризу, стрес, самотність або потребують відновлення внутрішньої рівноваги.

Проте „Денний центр” – це значно більше, ніж розклад занять та спільні сніданки та обіди. Це простір, де зустрічаються люди, зав'язуються нові знайомства, відновлюються давні дружні зв'язки, звучать особисті історії та панує атмосфера турботи, довіри й поваги.

(Закінчення на стор.4)

Десять років розмотують клубок добра

Від казкових шапочок для маленьких пацієнтів до благодійних ініціатив – волонтерський клуб „Хесед Дорот” відзначає ювілей

Є речі, цінність яких неможливо виміряти вартістю матеріалів чи кількістю витрачених годин. В'язана іграшка, яку дитина притискає до себе в лікарняній палаті. Кумедна шапочка, що допомагає усміхнутися серед непростих днів лікування. Подарунок, який промовляє без слів: „Про тебе пам'ятають. Ти потрібен. Ти не сам”.

Саме такі речі вже десять років створюють учасниці волонтерського клубу „Клубок добра” Черкаського обласного благодійного єврейського фонду „Хесед Дорот”. У 2026 році клуб відзначає своє перше десятиліття – десять років творчості, дружби та допомоги людям.

Історія клубу бере початок у квітні 2016 року. Тоді учасники програми „Волонтерський центр” фонду розробили й започаткували проєкт „Чудо-шапочки”, покликаний емоційно підтримати дітей, які проходили лікування в Черкаському онкологічному центрі.

Ідея була простою і зворушливою: жінки, які вміли в'язати гачком, створювали для маленьких пацієнтів шапочки у вигляді героїв популярних мультфільмів. Звичайний головний убір набував казкового характеру, ставав подарунком, у якому відчувалися увага й турбота.

Проте проєкт від самого початку об'єднав значно більше, ніж рукоділля. Молодь і волонтери з досвідом проведення свят приходили до дітей, організовували ігри, конкурси, танці та творчі майстер-класи. Учасники молодіжного клубу Хеседу долучалися до занять разом із маленькими пацієнтами. Так народжувалося спілкування між однолітками, з'являлися спільні заняття й теми для розмов поза лікарняними турботами.

Свій внесок робили й дорослі волонтери-донори, які здавали кров для дітей, що перебували в реанімації. Кожен допомагав тим, чим міг: майстерністю, часом, організаторським досвідом або донорською кров'ю. Різні можливості складалися в одну спільну справу.

Уже в перший рік роботи проєкт отримав міжнародне визнання. З 3 до 7 листопада 2016 року в Кишиневі, столиці Молдови, відбулася Перша конференція Волонтерської мережі країн СНД. Вона зібрала понад 150 делегатів із сорока міст п'яти країн.

Ініціативу черкаських волонтерів представили Ксенія Лоза, Ганна Лепіхова та Євгеній Ейдель. На ярмарку презентацій „Чудо-шапочки” посіли перше місце серед представлених проєктів.

(Закінчення на стор.4)

10 зустрічей під знаком „Капелюха”

Скільки радості може вмістити один капелюх? Учасники програми „Клуб” ЧОБЄФ „Хесед Дорот” знають відповідь: вистачить на цілу залу! 11 листопада 2026 р. в „Інтелектуальному кафе” відбулася ювілейна, десята гра „Капелюх”, яка зібрала гравців і вболівальників на свято кмітливості, фантазії та дружнього спілкування.

Цього разу змагалися дві команди. Попереду – три традиційні етапи: „Аліас”, „Крокодил” і „Слово”. Учасники діставали з капелюха картки й лише за хвилину мали пояснити або показати якомога більше слів, не називаючи їх. А товаришам по команді потрібно було миттєво зрозуміти підказку й устигнути відповісти. Час спливав, азарт зростав, а найвинахідливіші пояснення та пантоміми викликали хвилі сміху!

Авторка завдань і незмінна ведуча Фаїна Панішко підготувала особливу добірку, у якій зустрілися барви осені та ханукальні мотиви. Так гра стала ще й нагодою пригадати єврейські традиції та відчути передсмак свята світла. І хоча до запалювання ханукальних свічок іще є час, тепло спільної зустрічі вже зігрівало всіх присутніх.

Уболівальники також не нудьгували: для них підготували словесні завдання з картинками. Тож можливість продемонструвати уважність, знання й почуття гумору мав кожен. Цього дня зал жив грою: підтримував, хвилювався, сміявся та радів влучним відповідям.

Особливим моментом ювілею стало вручення пам'ятних медалей постійним активним гравцям. Фаїна Панішко спеціально виготовила їх до десятої зустрічі. Ці нагороди стали теплою подякою за відданість грі, командний дух і готовність щоразу відкривати в собі нові здібності.

Такі зустрічі дають можливість потренувати пам'ять, увагу, швидкість мислення та вміння добирати слова. А ще – відкласти щоденні турботи, побути серед друзів і відчути підтримку. У непростий час особливо цінні ці години, наповнені живим спілкуванням і щирим сміхом.

Найкраще атмосферу ювілейного „Капелюха” передають відгуки учасниць.

Софія Дублякова поділилася враженнями: „Це було справжнє свято гарного настрою, сміху, радості та позитивних емоцій! Гра захопила нас із перших хвилин, змусила думати, фантазувати, сміятися й отримувати задоволення від кожної миті. Такі зустрічі об'єднують людей, створюють атмосферу дружби, тепла та душевного спілкування”.

Юлія Клювак також наголосила на особливому настрої зустрічі: „Гра пройшла при повному аншлазі, а це ще більше емоцій, позитивного хвилювання, відповідальності… і смаколиків!

(Закінчення на стор.4)

Норберт Вінер — основоположник кібернетики та штучного інтелекту

Усе життя він мав славу дивакуватого професора, проте його ім'ям названо один із місячних кратерів, що вже саме собою свідчить про вагомий внесок цієї особистості в науку. Саме він став батьком-засновником кібернетики, і тому нині все, що має префікс „кібер", є його заслугою.

Саме він розмірковував про штучний інтелект, завдяки чому людство сьогодні впритул наблизилося до його появи. Єдиною його ідеєю, яка досі не втілилася, залишається телепортація. Однак, на думку цього вченого, якщо вивчити предмет достатньо ретельно, то переміщувати його в просторі можна буде цілком спокійно. Ім'я цієї видатної особистості з незвичайними поглядами – Норберт Вінер.

Майбутній великий учений народився 26 листопада 1894 р. в родині вченого-славіста єврейського походження Лео Вінера, який виїхав із Росії, та німкені Берти Кан, що переселилася до Америки з Німеччини. На той час родина мешкала в місті Колумбія, розташованому в штаті Міссурі. Зростаючи в родині науковця, юний Норберт дуже рано захопився читанням і вже в семирічному віці зміг самостійно опанувати науковий трактат про дарвінізм.

У належний час хлопчик пішов до школи, а закінчивши її, вступив до поважнішого навчального закладу – Тафтс-коледжу. У 14 років, на момент його закінчення, він уже мав диплом бакалавра мистецтв. Після цього шлях Вінера проліг через два університети: Гарвардський і Корнелльський. Перший із них Норберт закінчив у 17 років, здобувши ступінь магістра мистецтв, а другий – наступного року, ставши фахівцем із математичної логіки й водночас доктором філософії.

Невдовзі молодого професора запросили до Массачусетсу, на кафедру математики Технологічного інституту. Однак його не надто приваблювала перспектива викладання в периферійному виші, тому Вінер вирушив набиратися досвіду до Європи. Початок Першої світової війни поклав край здобуванню європейської освіти, і Вінер повернувся до Сполучених Штатів. Відчуваючи відповідальність моменту, він навіть з'явився на призовну комісію, щоб стати солдатом. Але медики визнали його непридатним до служби, і молодий професор повернувся до викладацької діяльності.

Працюючи в Массачусетському технологічному інституті, Вінер провів низку математичних досліджень, які принесли йому світове визнання. Це дозволило вченому повернутися до Європи, проте вже як викладачеві, а не студентові. Звідти він вирушив до Китаю, де читав лекції в пекінському університеті Цінхуа. За два десятиліття мирного життя Вінер устиг здобути статус професора одразу в кількох американських університетах, водночас налагодивши важливі знайомства з іншими видатними науковцями.

Один із них, Веннівер Буш, невдовзі допоміг Вінеру здійснити давню мрію – стати військовим. Буш досліджував інформаційні технології й щойно почалася Друга світова війна, був залучений до роботи, пов'язаної з керуванням зенітним вогнем по повітряних цілях на основі інформації, що надходила від радіолокаторів. На допомогу він запросив Вінера й не помилився у виборі. Норберт зумів розробити ймовірнісну модель керування засобами протиповітряної оборони, чим негайно скористалися військові. До речі, ця робота допомогла британцям у повітряній битві за Англію. Німецькі військово-повітряні сили тоді зазнали настільки великих втрат, що Гітлер відмовився від нападу на Британію.

Попри численні лиха, які несла війна, саме вона дала поштовх новим напрямам у науці. Для успішного ведення бойових дій знадобилися обчислювальні машини зовсім іншого рівня, і такі пристрої почали з'являтися. До цього руху в міру своїх можливостей долучився й Норберт Вінер. Початок цієї діяльності заклали розробки, над якими він працював разом із Бушем. Через роки саме вони допомогли створити керовану ракетну зброю. Це й стало початком реальної кібернетики.

Теоретичною основою нового наукового напряму вважають книгу Вінера „Кібернетика", яку вчений написав у 1948 р. У ній він, зокрема, розробив логіку роботи електронно-обчислювальних машин, що стало першим кроком на шляху до сучасних програм штучного інтелекту. Там само розглядалися питання комунікацій, що стало своєрідним прологом до виникнення глобальної мережі. Нині може здаватися дивовижним, як людина того часу зуміла передбачити те, що сьогодні сприймається як природне. Адже в 1940–1950-х роках комп'ютерів у сучасному розумінні ще не існувало: були складні машини для обчислень, якими керували за допомогою паперових перфокарт.

Складно уявити, що одна людина могла самотужки до всього цього додуматися. І справді, це було не так. Розуміючи, що філософські міркування й технічні рішення лежать на перетині різних дисциплін, Вінер організував при Массачусетському технологічному інституті щотижневі семінари, на які запрошували фахівців найрізноманітніших напрямів. Такі заняття почали проводити навесні 1948 р.

Зрозуміло, що для цілком нового напряму ще не існувало навіть спільного розуміння проблеми. Залучені науковці мали різні спеціальності, часом дуже далекі одна від одної. Тож спочатку роздуми про кібернетику нагадували спорудження Вавилонської вежі. Але згодом учені змогли дійти спільного розуміння, що позначилося на кінцевому результаті. Нині подібну діяльність називають „мозковим штурмом".

Підсумком семінарів стало формування низки принципових концепцій, які лягли в основу майбутньої науки. Першою з них було усвідомлення того, що комп'ютер має бути важливим засобом комунікації. Нагадаємо: йшлося про початок 1950-х років. Другою – думка, що комп'ютер має використовуватися в режимі інтерактивної взаємодії. Знову ж таки, слід урахувати, що тоді керування електронно-обчислювальними машинами здійснювалося шляхом введення перфокарт, а принтери були ще примітивними.

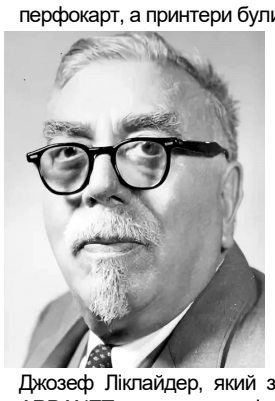

Свої міркування учасники семінарів змогли втілити в техніці, побудувавши в Технологічному інституті новітній комп'ютер „Вихор", який мав унікальні для свого часу характеристики. Створений у 1950 р., він уперше на практиці отримав під'єднану алфавітно-цифрову клавіатуру. Проте не лише новітня обчислювальна машина стала результатом численних семінарів. Значно важливішим було те, що вони виявилися школою, з якої вийшла більшість творців глобальної інформаційної мережі. Зокрема, одним із них був Джозеф Ліклайдер, який згодом почав працювати над проєктом ARPANET – першою у світовій практиці інформаційною мережею – і став у ньому ключовою постаттю.

На відміну від більшості інших учених, Вінер не писав практичних праць із комп'ютерної тематики. У період становлення кібернетики він займався важливішими, на його погляд, справами: кібернетичною філософією та створенням власної наукової школи. Головна заслуга Вінера полягає саме в тому, що його учням і послідовникам удалося здійснити найважливіші кроки, які зрештою привели до появи інтернету.

Сам Вінер, після створення теоретичної бази кібернетики та передумов для виникнення глобальної мережі, поступово відійшов від цієї теми. Він узявся до написання книг. Так, у праці „Бог і Голем" учений розглядав філософські й етичні проблеми, а у двох мемуарних книгах – „Колишній вундеркінд" та „Я – математик" – розповів про своє становлення як науковця.

Заслуги Вінера перед наукою не залишилися непоміченими сучасниками. Його здатність поєднувати в собі риси математика-теоретика та вченого-практика, що в сучасній науці трапляється нечасто, сприяла розвитку цілком нового наукового напряму, а в практичному вимірі привела до загальної комп'ютеризації світу. Такий внесок потребував відповідної нагороди, і наприкінці життя Норберта Вінера висунули на відзначення Національною науковою медаллю – однією з найвищих наукових нагород США.

Він устиг отримати цю нагороду, проте прожив після цього недовго. У березні 1964 р. під час перебування у Стокгольмі видатний учений пішов із життя. А започаткована ним кібернетика продовжила розвиватися, рухаючись у руслі його передбачень.

Едуард Блокчейн

Роберт Адлер: людина, яка подарувала нам пульт

Зручно вмоститися на дивані, взяти чашку чаю й одним натисканням кнопки перемкнути телевізійний канал або вимкнути надокучливу рекламу… Сьогодні це настільки звична дія, що ми навряд чи замислюємося, кому завдячуємо такою можливістю. Серед людей, які подарували її мільйонам глядачів, – фізик і винахідник Роберт Адлер, вихідець із єврейської родини з Відня.

Майбутній науковець народився 4 грудня 1913 року. Його батько Макс Адлер був соціологом і філософом, а мати Дженні Герцмарк-Адлер – лікаркою. Роберт змалку цікавився радіотехнікою, а згодом присвятив себе фізиці. У 1937 він здобув докторський ступінь у Віденському університеті. Попереду, здавалося, відкривалися широкі наукові перспективи, проте історія змінила його плани.

Після приєднання Австрії до нацистської Німеччини єврейське походження стало підставою для переслідування. У 1939 р. Адлер залишив батьківщину. Його шлях проліг через Бельгію та Велику Британію до США. У 1941 він розпочав роботу в дослідницькому підрозділі компанії Zenith у Чикаго. Саме з нею буде пов'язана більша частина його професійного життя.

Історія знаменитого винаходу почалася з цілком буденного роздратування. Засновникові Zenith Юджину Макдоналду дуже не подобалася телевізійна реклама. Він хотів дати глядачам змогу вимикати її звук, не підходячи до телевізора. Інженери взялися до роботи.

У 1950 р. компанія запропонувала пульт Lazy Bones – назву можна перекласти як „Ледар". Він дозволяв керувати телевізором на відстані, але з'єднувався з ним кабелем. Дріт тягнувся через кімнату, заважав ходити, і власники нарікали, що об нього перечіплюються.

Наступний крок зробив інженер Юджин Поллі. У 1955 р. з'явився його бездротовий пульт Flash-Matic: спрямований промінь світла активував фотоелементи на корпусі телевізора. Та й ця система мала слабке місце – датчики могли реагувати на пряме сонячне світло.

Адлер запропонував інший спосіб передавання команд – ультразвук, тобто звукові коливання, частота яких перевищує межу людського слуху. Він очолив команду, яка втілила цю ідею. Восени 1956 у виробництво надійшла система Zenith Space Command.

Найдивовижніше, що першому такому пульту не були потрібні батарейки. Усередині містилися чотири алюмінієві стрижні. Натискання кнопки приводило в дію маленький молоточок, який ударяв по одному з них. Кожен стрижень створював сигнал своєї частоти, а телевізор розпізнавав відповідну команду: перемкнути канал уперед чи назад, увімкнути або вимкнути звук чи сам апарат. Звичайний механічний рух ставав невидимою командою, що долала відстань через кімнату.

Новинка спочатку відчутно збільшувала вартість телевізора, проте зручність виявилася переконливим аргументом. Удосконалені ультразвукові системи використовували приблизно чверть століття – до поширення інфрачервоних пультів на початку 1980-х років.

Роберт Адлер поступово став одним із провідних фахівців Zenith, обіймав посади віцепрезидента та директора з досліджень. Колеги цінували його за терплячість, скромність і вміння пояснювати складне. Він уважно вислуховував співробітників і охоче допомагав молодшим інженерам знаходити власні рішення.

Його наукові інтереси виходили далеко за межі телевізійного пульта. Адлер працював над удосконаленням телевізійного приймання, ультразвуковими й акустооптичними пристроями, технологіями сенсорних екранів. За життя він отримав понад 180 американських патентів. У 1974 р. чиказьке відділення IEEE відзначило його доповідь про програвач оптичних відеодисків (DVD програвач) – один із напрямів досліджень, що передували подальшому розвитку оптичних носіїв.

А в 1997 р. Роберт Адлер і Юджин Поллі були спільно вшановані премією „Еммі" за піонерський внесок у розвиток бездротового керування телевізорами. Саме праця обох інженерів допомогла перетворити технічну новинку на звичну частину домашнього життя.

Роберт Адлер помер 15 лютого 2007 р. у віці 93 років. Його ім'я увійшло до Національної зали слави винахідників США.

Доля цього єврейського науковця поєднала вимушену еміграцію, пошук нового дому та десятиліття наполегливої праці. А пам'ять про нього живе й у простому щоденному жесті: ми беремо до рук пульт, натискаємо кнопку – і телевізор слухняно виконує нашу команду.

За матеріалами Інтернету

Олександр Цфасман: джаз, троянди й магія таланту

Він любив троянди й ніколи не нарікав на долю. Лише іноді, кепкуючи з нелюбові влади до джазової музики, повторював: „Хіба можна не любити джаз, троянди й білявок?" Його прізвище перекладається як „людина із Цфата" – міста чарів, і такими самими чарами був його талант…

У Російській імперії, у місті на Дніпрі під назвою Олександрівськ – нинішньому Запоріжжі, – 14 грудня 1906 р. сталася подія, на яку мало хто звернув увагу. У родині перукаря Наума Вульфовича та Поліни Ізраїлівни Цфасман народився хлопчик, якому судилося стати унікальним музикантом, піаністом-віртуозом і одним із родоначальників радянського джазу.

Із семи років Сашко вчився грати на скрипці та фортепіано. Але невдовзі спалахнула Громадянська війна. Рятуючись від єврейських погромів, родина переїхала до Нижнього Новгорода, де дванадцятирічний вундеркінд вступив до музичного технікуму за класом фортепіано. Уже в тринадцять років юний піаніст отримав першу премію за виконання рапсодії Ференца Ліста. Так почався його шлях до вершин музичного мистецтва…

У 1925 р. дев'ятнадцятирічний Цфасман вступив до Московської консерваторії, де згодом із золотою медаллю закінчив фортепіанне відділення за класом знаменитого професора Фелікса Блуменфельда. А потім Цфасман закохався в джаз…

Тридцяті роки стали для нього зоряними. Ще в 1926 р. Цфасман заснував перший московський джазовий оркестр „АМА-джаз", а вже за рік джазова музика в його виконанні вперше в історії СРСР прозвучала на радіо. Тоді ж було записано першу грамплатівку з фокстротом „Алілуя".

У 1932 р. з'явився джаз-оркестр Цфасмана „Веселі хлопці". Колектив виступав у ресторані „Савой", гастролював країною й набув популярності як джаз-оркестр Олександра Цфасмана. Сотні шанувальників джазу облягали зали, де відбувалися його концерти. Пам'ять про оркестр згодом увічнить Михайло Булгаков на сторінках „Майстра і Маргарити".

У 1936 р. Цфасман узяв участь у московських „Вечорах джазу".

Він створював джазові композиції та пісні, аранжував знамените танго Єжи Петерсбурського „Остання неділя", відоме під назвою „Стомлене сонце". Воно звучало повсюди…

Із 1939 р. впродовж семи років Олександр Цфасман керував джаз-оркестром Всесоюзного радіокомітету – тим самим „ВРК". Із цим колективом пов'язані, ймовірно, найбільші досягнення радянського біг-бенду.

Від весни 1942 р. джаз-оркестр ВРК неодноразово виїжджав на фронт. Після висадки союзних військ у Нормандії, коли другий фронт став реальністю, у репертуарі оркестру з'явилися мелодії британських та американських авторів. Особливо часто він виконував фокстрот Джерома Керна з американського фільму „Пісня про Росію".

А в 1945 р. у Великій залі Московської консерваторії вперше в СРСР прозвучала „Рапсодія в блюзових тонах" Джорджа Гершвіна – у блискучому виконанні піаніста Олександра Цфасмана. Його піаністичний талант захоплював Гольденвейзера, Ігумнова, Нейгауза, Шостаковича, Дунаєвського.

У 1946 р. Цфасман став музичним керівником театру „Ермітаж", при якому створив симфоджаз. Того ж року вийшла платівка із записами пісень у виконанні Л. Утьосова, якому акомпанував Цфасман.

У п'ятдесяті роки джаз у СРСР фактично опинився під забороною. Олександр Наумович створив невеликий інструментальний ансамбль, із яким віртуозно виконував свої надзвичайно винахідливі п'єси „Радісний день" та „Веселий вечір". Попри заборони, диригент і композитор дарував людям радість, виконуючи у столиці та під час гастролей країною іскристу, життєрадісну музику.

У 1951 р. Шостакович, який і сам неодноразово виступав у концертних залах як піаніст, писав Цфасману: „Звертаюся до Вас із великим проханням. Я написав… щось на зразок фортепіанного концерту. Для Вас він не становить труднощів. Сам же я його зіграти не можу. Дуже просимо Вас не відмовити й зіграти його. Повторюю: для Вас це буде неважко…"

У 1966 р. Цфасман став одним із засновників Європейської джазової асоціації. Його творчий доробок охоплює масштабні твори: два концерти для фортепіано – із джаз-оркестром (1941) та естрадно-симфонічним оркестром (1967), балетну сюїту „Рот-фронт" для оркестру (1931), Інтермецо для кларнета й джаз-оркестру (1944), присвячене Бенні Гудмену, концертну п'єсу „Сніжинки", „Спортивну сюїту" для симфоджазу (1965), „Фантазію на теми Блантера", танцювальні п'єси „Я люблю танцювати", „Очікування" та інші. Він також писав музику до драматичних вистав, зокрема „Під шелест твоїх вій" Центрального театру ляльок (1948), до кінофільмів „Веселі зірки" (1954), „Секрет краси" (1955), „За вітриною універмагу" (1956) та інших.

В останні роки життя Олександр Наумович власноруч виростив на дачі прекрасний розарій. Сусіди казали йому: „Сашо, та що ж ви робите! Побережіть руки. Садівників багато, але хто гратиме джаз?" А він лише посміювався: „Які тут Гершвін і Цфасман, коли є такі троянди!.."

20 лютого 1971 р. видатний піаніст і композитор Олександр Наумович Цфасман пішов із життя. Йому було 64 роки…

Та залишилася музика – сповнена енергії, витонченого гумору й тієї внутрішньої свободи, яку неможливо заборонити жодними постановами. У ній і сьогодні можна почути характер Цфасмана: сміливого у творчості, закоханого в життя, здатного знаходити красу навіть у непрості часи.

Він вирощував троянди й грав джаз – дві справи, що потребують чуйності, терпіння та любові. Можливо, саме тому його мелодії досі не втрачають свіжості: у кожній із них продовжує звучати радість, якою він так щедро ділився зі світом.

За матеріалами інтернету

Як єврейський адвокат зруйнував плани американських нацистів

Восени 1940 р. до кабінету начальника поліції Лос-Анджелеса Джима Девіса зайшов відвідувач.

– Я прийшов розповісти вам про нацистів, – заявив він із порога. – Вони скуповують зброю в Сан-Дієго. Я знаю, що нацисти планують захопити мерію Лос-Анджелеса. А потім проїхати єврейським кварталом Бойл-Гайтс і розстріляти якомога більше людей!

Цього відвідувача звали Леон Льюїс. Розуміючи, що його можуть прийняти за божевільного, він прийшов із доказами: приніс папку з документами, у якій були карти, фотографії та записи розмов. У відповідь Льюїс очікував почути будь-що – але тільки не те, що почув.

– А ви знаєте, що Гітлер має рацію? – перебив його начальник поліції. – Він робить те, що повинен, – рятує свою країну. А справжня проблема Лос-Анджелеса не в нацистах. Вона у вашому кварталі Бойл-Гайтс – збіговиську єврейських комуністів!

І це не сцена з фантастичного фільму – така історія справді сталася. Під час війни американські нацисти та прихильники Гітлера планували влаштувати низку єврейських погромів і захопити Лос-Анджелес, а потім, якщо вдасться, – і всю країну. Цим планам завадила одна-єдина людина – адвокат Леон Льюїс, який власним коштом упровадив до нацистського середовища мережу таємних агентів. Його історію віднайшов в архівах „міста мрій" історик Стівен Росс з Університету Південної Каліфорнії.

Окреме питання – чому саме Лос-Анджелес нацисти обрали місцем підготовки заколоту. Річ у тім, що в 1930-х роках „місто ангелів" перетворилося на оплот американських нацистів – на відміну від Нью-Йорка, де керував переконаний мер-антифашист Фіорелло Ла Ґуардія. Така висока концентрація нацистів у Каліфорнії пояснювалася тим, що в штаті проживали десятки тисяч німецьких емігрантів – саме вони склали основу праворадикальних осередків. До них приєднувалися й американці, які схвалювали дії німецького фюрера.

«Спочатку вони влаштовували в парках пікніки-мітинги та ходили маршами під пальмами. Я називаю це „сонячним нацизмом"», – розповідає історик Стівен Росс.

У 1933 р. повз одне з таких зібрань випадково проходив 44-річний адвокат Леон Льюїс. Єврей і ветеран Першої світової війни, він був неприємно вражений агресивними молодиками в коричневих сорочках зі свастиками, які обіцяли „очистити Америку від чорношкірих і євреїв".

„Багато хто в Америці тоді сприймав нацистів як дурнів, які незабаром угамуються. Але Льюїс думав інакше й почав діяти", – згадує Стівен Росс.

Спочатку Льюїс залучив чотирьох своїх друзів-ветеранів – трьох християн і одного єврея, готових проникнути до нацистських угруповань. Так розпочалася масштабна розвідувальна операція: вже за рік кількість агентів зросла до 34 осіб, причому серед них, як і раніше, був лише один єврей. Вони налагоджували зв'язки з рядовими нацистами, заявляли про свою любов до Гітлера та пропонували послуги як добровольці. Так вони поступово проникали до нацистських організацій.

Цікаво, що спочатку Льюїс платив агентам із власної кишені. Проте мережа зростала, і утримувати її ставало дедалі важче. Тоді підприємливий адвокат вирушив на пошуки фінансування. Він організував зустріч із керівником кіностудії MGM Ірвінгом Тальбергом і відомим каліфорнійським рабином Едгаром Магніном, якого через численні зв'язки з діячами кіноіндустрії прозвали „рабином зірок".

„На тій зустрічі були присутні також кілька продюсерів-євреїв із кіноіндустрії. Збереглися й записи цієї розмови, – розповідає Стівен Росс. – Щоб присутні якнайкраще зрозуміли, на що саме йому потрібні гроші, Льюїс розклав перед ними примірники „Срібного легіону" – американського фашистського журналу, переповненого статтями про те, як євреї нібито спокушають жінок і розбещують Америку".

Показово, що продюсери побоювалися відкрито фінансувати антинацистську організацію. Це свідчить про рівень поширення фашистських ідей у тогочасній Каліфорнії. Парадоксально, але факт: Гітлер зумів поширити свій вплив і на Голлівуд, розуміючи, яким потужним засобом пропаганди є „фабрика мрій". Задля цього 1933 р. до Лос-Анджелеса прибув німецький консул Георг Ґ'ісслінг.

„Його метою було завадити студіям знімати фільми з критикою фюрера та засудженням нацистського режиму", – пише історик Бен Урванд у книзі „Колаборація. Пакт Гітлера з Голлівудом".

З ним погоджується і Стівен Росс, який дослідив цю справу: „Лютувала Велика депресія, усі потребували грошей, а Ґ'ісслінг пригрозив студіям утратою німецького ринку – адже на той час у Німеччині було більше кінотеатрів, ніж у будь-якій іншій країні Європи. І багато студій поступилися тиску, зокрема Columbia Pictures та Warner Brothers".

Незабаром німецький консул почав безпосередньо впливати на зміст голлівудських фільмів. Наприклад, у початковому варіанті стрічки „Життя Еміля Золя" значне місце посідала легендарна історія Альфреда Дрейфуса – єврея, якого безпідставно звинуватили у шпигунстві. Проте після втручання німецького консула компанія Warner Brothers вилучила з картини всю „єврейську" лінію.

Те саме сталося і з фільмом „Три товариші", знятим 1938 р. за романом Ремарка. Його антинацистське звучання, за словами історика Бена Урванда, „приглушили", а події стрічки перенесли на кілька років назад. Герман Манкевич, який згодом прославився як автор сценарію до видатного „Громадянина Кейна", запропонував кільком студіям проєкт фільму про єврея, котрий рятується від нацистів, – однак після дзвінків Ґ'ісслінга його відхилили.

Та попри все кіномагнати надали Леону Льюїсу певну фінансову допомогу. Його розвідувальна мережа проіснувала до завершення Другої світової війни. Уже до 1940 р., коли відбулася його розмова з начальником поліції Лос-Анджелеса, Льюїс зібрав таку велику кількість компрометувальних матеріалів на місцевих нацистів, що вони свідчили про справжню змову проти держави.

У його руках опинилися документи, які доводили, що праві радикали через посередників-мексиканців закуповували гвинтівки та гранати в Сан-Дієго й Сан-Хосе. Члени місцевих угруповань „Друзі Нової Німеччини" та „Срібні сорочки" планували захопити склади зброї в Лос-Анджелесі й здійснити міський переворот. За їхнім задумом, це мало спровокувати подібні виступи в усіх штатах.

Нацисти обговорювали також план викрадення та публічної страти двадцяти осіб – впливових євреїв Лос-Анджелеса й політиків-антифашистів. Водночас вони збиралися влаштувати автомобільний рейд єврейським кварталом Бойл-Гайтс, стріляючи в людей із машин. Підставна компанія з дезінфекції шукала спосіб масового отруєння єврейського населення Лос-Анджелеса. Зрештою радикали розробляли серію нападів на кінозірок. Першою їхньою жертвою мав стати Чарлі Чаплін, який щойно завершив роботу над „Великим диктатором" – відвертою сатирою на Гітлера.

Проте, отримавши відмову від начальника поліції Лос-Анджелеса, адвокат не заспокоївся. Льюїс дістався офісу генерального прокурора США – і там до його папки з документами поставилися значно серйозніше. Можливо, свою роль відіграв і той факт, що на той час Сполучені Штати вже вступили у Другу світову війну на боці антигітлерівської коаліції.

«Місцеві прихильники Гітлера перестали бути просто „партією" або гуртком однодумців – особливо з огляду на те, що серед них було багато етнічних німців. Вони стали потенційними ворогами», – вважає історик Дональд Гікі з Університету Іллінойсу.

На підставі зібраних адвокатом Льюїсом даних ФБР встановило спостереження за каліфорнійськими ультраправими радикалами та провело низку арештів. Зокрема, були заарештовані керівники організації „Друзі Нової Німеччини" Ганс Дібель і Герман Швінн, досьє на яких Льюїс передав генеральному прокуророві. Їм висунули звинувачення у шпигунстві та підбурюванні до заколоту.

Загалом у роки війни в США затримали близько 11 000 етнічних німців, більшість із яких відправили до таборів для інтернованих. Унаслідок цього діяльність більшості пронацистських організацій зійшла нанівець.

„Амбіції цих людей були надзвичайними. Якби не Льюїс, який оголосив нацистам особисту війну, вони могли б занурити країну в шок і хаос", – переконаний Стівен Росс.

Після війни скромний каліфорнійський адвокат повернувся до юридичної практики. Леон Льюїс помер від серцевого нападу 1954 року під час поїздки шосе вздовж тихоокеанського узбережжя. Йому було лише 65 років.

„Це неоспіваний герой. Він зробив щось неймовірне, але про нього мало хто знає, – підсумовує Росс. – Зараз це звучить дико, проте за іншого розвитку подій ми могли б жити в епоху каліфорнійського рейху".

Михайло Блоков

Джонатан Світ і євреї

Джонатан Свіфт найбільше відомий як автор сатирико-фантастичного роману „Мандри Гуллівера".

Багато років вважалося, що мова, якою розмовляли герої його роману, була довільною вигадкою автора. І навіть такий авторитетний письменник, як Айзек Азімов, писав: „Спроби знайти сенс у словах і фразах, вигаданих Свіфтом, – марнування часу"…

Однак деякі дослідники, вивчаючи текст „Мандрів Гуллівера", дійшли висновку, що його герої розмовляли івритом.

Так, 2015 р. професор англійської мови Г'юстонського університету Ірвінг Н. Ротман опублікував в авторитетному науковому журналі Swift Studies знакову статтю «The „Hnea Yahoo" of Gulliver's Travels and Jonathan Swift's Hebrew Neologisms», у якій припустив, що загадкові слова Свіфта – це навмисно видозмінені слова івриту. Ротман наголосив, що Джонатан Свіфт вивчав іврит у Триніті-коледжі в Дубліні, тож використання цієї мови не було для нього випадковістю.

У своєму дослідженні професор Ірвінг Н. Ротман доводить, що в „Мандрах Гуллівера" Джонатан Свіфт створював вигадані слова на основі івритських коренів. Як приклад учений наводить фразу з першого розділу роману. Зазнавши кораблетрощі, Гуллівер прокидається й виявляє, що його прив'язують до землі крихітні чоловічки, які снують навколо нього з маленькими луками та стрілами. Один із них вигукує: „Hekinah degul", де „Hekinah" – „הינגע" – дослівно „здавайся", а „degul" – „דגל" – „прапор". Звучить як заклик до Гуллівера капітулювати перед їхнім ліліпутським прапором…

У тій самій сцені Гуллівер описує, як ліліпути запропонували йому випити дві свої маленькі бочки вина, а коли він їх спорожнив, подали знак скинути їх униз, попередивши людей, щоб ті відійшли вбік, гучними вигуками: „Borach Mivola", або „Baruch Mivolim" – „ברוך מבוהלים".

Ротман перекладає цю форму як „complete defeat" – „повне сум'яття, переляк, поразка, крах". Відповідно, уся фраза „בָּרוּךְ מְבֻהָלִים" – „Baruch Mivolim" – перекладається як „Благословенна поразка".

Як непрямий доказ того, що герої Світа розмовляли івритом, Ротман наводить абетку велетнів Бробдінгнегу, яка, згідно з текстом роману, складається рівно з 22 літер – стільки ж, скільки в івритській абетці. При цьому англійська абетка містить 26 літер, а латинська – 24.

Інший приклад стосується четвертої частини роману – „Подорожі до країни гуїгнгнмів", у якій Свіфт описує огидних людиноподібних істот єгу. У них письменник утілив усі людські вади й описав їх словосполученням „Hnea Yahoo".

Ротман звернув увагу на те, що, коли прочитати слово „Hnea" справа наліво, як читають івритом, воно фонетично перетворюється на „аун" – „אין" – слово, що означає „немає" або „відсутність".

Саме слово „Yahoo", за версією Ротмана, походить від однієї з форм чотирилітерного священного Імені Б-га в юдаїзмі – Тетраграматон на – Yahu, Ягу.

Отже, поєднавши ці два елементи, Свіфт створив глибоку теологічну сатиру: вислів „Hnea Yahoo" перекладається як „антитеза Б-га".

Єгу – це цілковито порочні істоти, позбавлені божественного початку, тоді як сам Лемюель Гуллівер, попри зовнішню схожість із ними, зберігає надію на спасіння душі.

І ще. У першому розділі „Мандрів…" Джонатан Свіфт повідомляє, що його головний герой Лемюель Гуллівер винаймав помешкання на Старій єврейській вулиці – Old Jewry Street. Там мешкали нащадки євреїв з Іспанії та Португалії, яким Кромвель дозволив повернутися до Англії після кількох століть вигнання і які спілкувалися між собою івритом.

До речі, ім'я „Лемюель" у перекладі з івриту означає „Той, хто належить Б-гові".

У Лондоні й сьогодні існує Стара єврейська вулиця, яка простягається з півночі на південь від Грешем-стріт до Поултрі-стріт і на якій майже не зустрінеш євреїв…

Борис Школьников

Пуштуни — історія, традиції, цікаві факти

Як відомо з енциклопедії, основною етнічною групою Афганістану є пуштуни. Це народ з іранським корінням, а його мова пушту, або пашто, належить до східноіранських мов. Територія розселення пуштунів – прикордонні з Іраном південно-східні райони Афганістану, його південь і південний захід, а також північно-західні регіони Пакистану. Усе це чітко показує, що розселення відбувалося з боку Межиріччя на схід.

Точної чисельності пуштунів не можуть назвати навіть тепер. За дуже приблизними підрахунками, їх може бути від 17 до 60 мільйонів осіб. Однак важлива не стільки чисельність, скільки їхні традиції, які зуміли зберегтися з найдавніших часів. І насамперед – розгалужена родоплемінна структура та кодекс честі Пуштунвалі. Крім того, мова пушту, яка за поширеністю в регіоні поступається лише фарсі, відрізняється від останньої своєю архаїчністю. Цей факт свідчить про те, що носії пушту – далеко не такі вже й прості пастухи, як дехто вважає.

Навіть із цих трьох чинників можна почати складати певну мозаїчну картину, проте до неї варто додати нових барв. У регіоні з надзвичайно суворим кліматом, через який у місцевого населення – персів, індоіранців – сформувалася підвищена пігментація шкіри, лише пуштуни є світлошкірими. Ба більше, на відміну від інших народів, їхні обличчя видовженіші та світліші, а дехто навіть має блакитні очі. Для азійських народів такий факт майже немислимий, якщо тільки серед предків людини не було представників інших народів.

А тепер – найнесподіваніше. Пуштуни носять пейси. Таке в цих краях можуть дозволити собі виключно юдеї. Ба більше, місцеві євреї також мають видовженіші та світліші обличчя, а в декого навіть трапляються блакитні очі. То виходить, що пуштуни – родичі євреїв? Але в цих краях спорідненими із сучасними євреями можуть бути лише загублені коліна Ізраїлю, які розсіялися серед народів Ассирії тисячі років тому. Та, можливо, вони все-таки не розчинилися повністю? Спробуймо розібратися.

Почнемо з родоплемінної структури. Добре відомо, що пуштуни живуть племенами, і кожне плем'я має власну назву: Раббані, Шинварі, Левані, Дефтані, Джаджі, Ашурі, Юсефсая, Африді. Нічого не нагадує? А якщо порівняти їх із єврейськими іменами: Реувен, Шимон, Леві, Нафталі, Ґад, Ашер, Йосеф, Ефраїм? А тепер щось помічаєте? Адже це імена родоначальників колін Ізраїлю, які зникли під час ассирійського полону.

А якщо заглибитися трохи далі й звернути увагу на імена звичайних пуштунів, то з'ясується, що серед них трапляються Шмуелі, Ізраелі та інші суто єврейські імена без мусульманського видозмінення. Якщо ж у розмові згадують Мойсея, пуштуни неодмінно встають, хоча в ісламі це ім'я жодного релігійного значення не має. Крім того, у місцях постійного проживання представників цього народу назви їхніх населених пунктів і навіть цілих територій дивовижним чином збігаються з назвами місцевостей на землі Ізраїлю. Як казав один відомий персонаж: «Це „жу-жу" неспроста».

Тепер погляньмо на кодекс честі, відомий як Пуштунвалі. Ця правова система дивовижним чином збігається зі священною книгою всіх євреїв – Торою. Тут є сторінки текстів і навіть цілі книги, які майже дослівно повторюють відповідні тексти з Тори. Особливою пошаною користується твір під назвою „Товрад Ель Шариф". Якщо перекласти цю назву зрозумілішою нам мовою, вийде „Тора Мойсеєва". Тепер стає зрозуміло, чому пуштуни встають, коли згадують це ім'я.

І ось іще один цікавий збіг. Закони Пуштунвалі зберігаються порізному. В одному випадку існує усна традиція, яку бережуть старійшини племені. В іншому вони мають письмову форму й зберігаються в сувоях, що існують і нині. Тексти в них написані золотом на вичиненій оленячій шкурі. Є лише один народ, у якого існує подібна традиція. Це євреї з їхніми усною та письмовою Торою.

Ще одна загальновідома традиція, яка в пуштунів має власний колорит. Як і всі інші народи мусульманського світу, вони роблять своїм хлопчикам обрізання. Проте якщо мусульмани здійснюють цей обряд над хлопчиками у віці 12 років, то пуштуни так довго не чекають. Вони роблять обрізання своїм хлопчикам на 8-й день життя, як і євреї.

Далі. У пуштунів вихідним днем є субота, на честь якої вони заздалегідь готують 12 хал. До речі, це не що інше, як традиційний єврейський хліб. У саму суботу вони не працюють і не готують їжу. Крім того, традиційним вважається запалювання суботніх свічок. Це довіряють жінкам, які перетнули 50-річний рубіж, а після запалювання свічку зазвичай накривають широким кошиком. Адже те саме відбувається і в єврейських родинах.

Відомо, що в Афганістані проживає певна кількість етнічних євреїв. Для здійснення релігійних обрядів у них є синагоги. І ось що помічено: представники пуштунського племені Леверані щороку на Йом-Кіпур заходять до цих релігійних споруд і залишаються там до заходу сонця. Вони не промовляють ані слова, а просто стоять. Аналог цього дійства існував у стародавньому Ізраїлі. Це була храмова традиція для первосвящеників на Йом-Кіпур.

В Афганістані збереглося кілька дуже давніх синагог. Під час катастрофічних подій або тяжких особистих трагедій до них іноді навідуються пуштуни, хоча їх вважають мусульманами. І хоч тепер перевірити це практично неможливо, є відомості, що в цих давніх спорудах відносно нещодавно ще зберігалися сувої Тори.

Як відомо, дотримання правил кашруту для євреїв є обов'язковим. Виявляється, у пуштунів також існує подібна традиція. Їм заборонено змішувати молочну їжу з м'ясною, є розмежування між дозволеними та забороненими для споживання птахами. Конини та верблюжатини вони не їдять, що цілком збігається з правилами єврейського кашруту, хоча в ісламському світі таке м'ясо дозволене.

І ще кілька звичаїв, які існували в євреїв у давні часи. У стародавньому Ізраїлі існував обряд із цапом-відбувайлом. У певний час обирали цапа, на якого покладали людські гріхи й відправляли геть у пустелю. Так спокутували гріхи єврейського народу. У самому Ізраїлі тепер таке навряд чи побачиш, натомість у пуштунів цей звичай зберігся, і цапів-відбувайлів у них регулярно відправляють у пустелю.

Крім цього, пуштуни зберегли й іншу традицію, тісно пов'язану з подіями, що передували Виходу з Єгипту. Як відомо, євреї, щоб лихо оминуло їх, помастили кров'ю овець одвірки своїх будинків. Нині подібний звичай зберігся лише в пуштунів. Коли спалахувала епідемія чуми, вони забивали овець і їхньою кров'ю кропили одвірки. Говорити про простий збіг у цьому випадку, найімовірніше, просто безглуздо.

Перелічувати традиції народу стародавнього Ізраїлю, які збігаються з традиціями сучасних пуштунів, можна ще довго. До них варто було б віднести й шестикутні зірки, відомі як Маген Давид, на будинках і навіть школах пуштунів, подібність деяких видів ритуального одягу та весільних обрядів. Усе це лише підтверджує версію про те, що загублені коліна народу Ізраїлю давно й міцно оселилися в Афганістані та прилеглих до нього регіонах Ірану й Пакистану. А якщо так, то й військо талібів, представлене переважно пуштунами, складається з нащадків давніх євреїв?

Марина Сливіна.

Місце де на людину чекають: „Денному центру” – 25 років

(Закінчення. Початок на стор.1)

Ранок у центрі часто починається з гімнастики. Нескладні вправи допомагають учасникам розім’ятися, підтримувати рухливість суглобів, покращувати самопочуття та налаштовуватися на актив-ний день.

Але ранкова гімнастика – це не лише фізична активність. Це ще й радість зустрічі, перші усмішки, добрі слова та можливість розпочати день серед людей, які розуміють і підтримують одне одного.

Особливе місце у програмі посідають зустрічі з психологинею Центру психологічної підтримки „Ор Шалом” Оксаною Ткач.

Під час таких зустрічей учасники говорять про стосунки, емоції, самотність, життєві зміни та непрості переживання. Разом вони шукають внутрішні ресурси й обговорюють те, що допомагає зберігати душевну рівновагу навіть за складних обставин.

Цінність цих розмов полягає в тому, що кожна людина має можливість бути почутою, поділитися своїми думками та отримати професійну й дружню підтримку.

У „Денному центрі” завжди знаходиться місце для дружнього змагання. Учасники із задоволенням грають у лото, доміно, шахи та шашки.

За шахівницею розгортаються справжні стратегічні баталії, у шашкових партіях народжуються несподівані комбінації, а під час гри в лото чи доміно неодмінно лунають жарти та сміх.

Таке дозвілля допомагає підтримувати розумову активність, тренує пам’ять, увагу та логічне мислення. Але найважливіше – воно об’єднує людей, створює привід для розмови й дарує позитивні емоції.

Важливим напрямом роботи „Денного центру” є заняття з цифрової грамотності. Учасники навчаються користуватися смартфонами та іншими електронними пристроями, знаходити потрібну інформацію в інтернеті, спілкуватися з рідними за допомогою сучасних засобів зв’язку та безпечніше користуватися цифровими сервісами.

Такі заняття допомагають людям поважного віку краще розуміти інформаційні технології, упевненіше орієнтуватися в сучасному світі та не почуватися осторонь його стрімких змін. Нові навички розширюють можливості для спілкування, отримання корисної інформації та вирішення повсякденних питань, сприяють більшій самостійності й підтримують зв’язок із близькими.

Одними з найулюбленіших заходів стали кулінарні майстер-класи. Учасники разом готують страви, знайомі з дитинства, обмінюються рецептами та маленькими кулінарними секретами.

І дуже часто звичайна розмова про їжу перетворюється на подорож у минуле: „А в нашій родині бабуся готувала саме так…”, „Цей рецепт я привезла багато років тому…”, „А пам’ятаєте, як на свята всі збиралися за одним столом?”

Так кухня стає місцем, де разом з ароматами страв повертаються дорогі серцю спогади про рідний дім, близьких людей, родинні свята та традиції.

Надзвичайно цінною частиною життя „Денного центру” стали розповіді учасників про власне минуле. Адже за кожною людиною – цілий світ: дитинство, родина, навчання, перша робота, кохання, подорожі, важливі зустрічі, радощі та випробування.

Учасники приносять фотографії, згадують міста, у яких народилися або жили, розповідають про свої родини та події, що вплинули на їхню долю.

Це не просто спогади, а жива історія покоління, яку важливо почути, зберегти та передати далі. Такі розповіді повертають людині відчуття цінності власного досвіду та допомагають іншим побачити за звичайною біографією неповторну особистість.

Окремим напрямом роботи центру є прикладні творчі майстер-класи. Вони розвивають дрібну моторику, увагу й уяву, допомагають відпочити, відкрити нові здібності та відчути радість від результату, створеного власними руками.

Особливе значення має проєкт „Шабат, шалом”, у якому творчість поєднується з вивченням єврейських традицій. Кожна зустріч присвячується певним символам і атрибутам єврейського життя, допомагаючи учасникам глибше зрозуміти їхнє значення та відчути зв’язок поколінь.

Під час одного з таких майстер-класів учасники декорували кідушні келихи. Кожен міг обрати кольори й оздоблення та створити власну неповторну роботу. Хтось відразу уявляв майбутній вигляд келиха, а хтось експериментував і знаходив своє рішення вже у творчому процесі.

За роботою говорили про Шабат, родинні традиції та святкові вечори. Адже кідушний келих – це не просто красивий предмет. Це символ сімейного столу, світла суботніх свічок, благословення, спокою та зустрічі з близькими.

У результаті кожен учасник забрав із собою не лише створений

власноруч виріб, а й частинку святкового настрою та бажання продовжувати традицію у своєму домі.

Проєкт „Шабат, шалом” нагадує: традиція – це не лише те, що ми отримуємо від минулих поколінь. Це те, що ми наповнюємо власними почуттями, зберігаємо у сьогоденні та передаємо далі.

Учасниця „Денного центру” Софія Д. поділилася своїми враженнями: «Ми чудово проводимо час у нашому „Денному центрі”. Спілкуємося, згадуємо єврейські традиції та те, як зустрічали Шабат у наших сім’ях. Як добре, що в нашому місті є „Хесед Дорот”, де нам завжди раді та зустрічають із теплом, повагою і посмішкою».

Сьогодні, через 25 років після заснування програми, „Денний центр” продовжує змінюватися, шукати нові форми роботи та відповідати на потреби своїх учасників. Водночас він зберігає головне – людяність, увагу та переконання, що в будь-якому віці людині потрібні спілкування, підтримка, творчість і відчуття власної значущості.

Тут запитають про самопочуття, вислухають, підтримають і щиро порадіють зустрічі. Тут можна посміхнутися, посперечатися під час шахової партії, поділитися родинним рецептом, згадати молодість, створити красиву річ або просто випити чашку чаю в компанії друзів.

У роботі центру поєднуються рух і відпочинок, творчість і спілкування, психологічна підтримка й інтелектуальна активність, пам’ять про минуле та відкритість до нового. Єврейські традиції допомагають учасникам відчувати зв’язок зі своїм корінням, родиною та громадою.

Кожен приносить сюди частинку власної історії. Разом ці історії створюють особливу спільноту – теплу, живу та небайдужу. Спільноту, у якій людина поважного віку відчуває: вона не сама, її досвід цінують, її голос чують, а на неї завжди чекають у „Хесед Дорот”.

Михайло Тайбішлак, редактор газети „Інейнем – Разом”.

Десять років розмотують клубок добра

Від казкових шапочок для маленьких пацієнтів до благодійних ініціатив – волонтерський клуб „Хесед Дорот” відзначає ювілей

(Закінчення. Початок на стор.1)

Ця відзнака стала важливим підтвердженням: ініціатива, що народилася з бажання підтримати дітей, знайшла відгук і серед волонтерів з інших міст та країн. Вона додала учасникам наснаги продовжувати роботу.

Саме з „Чудо-шапочок” виріс клуб, який згодом отримав назву „Клубок добра”. Нова назва влучно передала його характер: варто було потягнути за одну ниточку доброї справи – і до неї приєднувалися інші люди, нові ідеї та нові можливості допомогти.

За десять років діяльність клубу вийшла далеко за межі першого задуму. Його учасниці неодноразово долучалися до всеукраїнських благодійних акцій, зокрема до „Пледа тисячі сердець”, покликаного привернути увагу до потреб передчасно народжених немовлят – „поспішайок”.

Майстрині підтримували щорічні акції „Збери портфель дитині”, „Good Jam Day” та інші ініціативи. Клуб став діяльним учасником волонтерського життя „Хесед Дорот”, готовим відгукнутися там, де потрібні вправні руки, творчий задум і небайдужість.

У єврейській традиції особливе місце посідає хесед – милосердя, доброта й безкорислива турбота про ближнього. У „Клубку добра” ця цінність набуває щоденного, відчутного втілення. Учасниці присвячують свій час людям, яким потрібна підтримка, і вкладають у кожен виріб увагу до того, хто його отримає.

Сьогодні клуб працює під керівництвом Ніни Носоленко. Раз на тиждень тут збираються талановиті, невтомні майстрині, яких об’єднують любов до творчості й бажання бути корисними.

За розмовами та спільною роботою народжуються іграшки й різноманітні вироби для дітей, які проходять лікування в онкоцентрі, для членів громади та людей, що опинилися у складних життєвих обставинах. У кожного подарунка є адресат, а отже, за кожною петелькою стоїть думка про конкретну людину.

Нещодавно партія в’язаних іграшок вирушила до дитячої лікарні „Охматдит”. Їх передала маленьким пацієнтам волонтерка Наталія Кардаш. Так речі, створені в Черкасах, понесли тепло рук майстринь до дітей в іншому місті.

Іграшка не може замінити лікування, але може стати улюбленою річчю поруч із лікарняним ліжком, приводом для усмішки чи початком розмови. А для батьків такий подарунок – ще один знак того, що їхню родину підтримують.

Кожна зустріч „Клубка добра” важлива й для самих учасниць. Тут можна поділитися новинами, порадитися, навчитися нового прийому, показати готовий виріб і почути добре слово. Спільна справа дає привід регулярно зустрічатися, підтримувати дружбу та відчувати свою причетність до життя громади.

Клуб об’єднує людей навколо результату, якого чекає хтось інший. Це додає творчості особливого змісту: зроблене власноруч обов’язково комусь знадобиться, когось потішить, до когось донесе турботу.

Десятиріччя „Клубка добра” – нагода подякувати всім, хто започаткував проєкт, розвивав його, приходив на зустрічі, підтримував благодійні акції та передавав готові подарунки їхнім адресатам. Окрема вдячність – нинішній керівниці Ніні Носоленко й усім майстриням, завдяки яким ця історія триває.

У квітні 2016-го вона почалася з бажання подарувати дітям радість. Через десять років це бажання й далі збирає людей за спільною роботою. У руках майстринь знову рухаються гачки та спиці, поступово набуває форми нова іграшка – і клубок добра розмотується далі.

Михайло Тайбішлак, редактор газети „Інейнем – Разом”

Десять зустрічей під знаком „Капелюха”

(Закінчення. Початок на стор.1)

Усі без винятку отримали задоволення і заряд позитиву, а це так важливо в такий непростий час”.

Окремі слова вдячності Софія та Юлія адресували ведучій Фаїні Панішко за турботу, натхнення й невичерпну фантазію та побажали всім учасникам гри якнайшвидшого миру й міцного здоров’я.

Солодким завершенням ювілею стали частування від спонсорів – ще один привід поспілкуватися, обмінятися враженнями та згадати найкумедніші моменти змагання.

Щиро дякую нашим спонсорам, усім гравцям і вболівальникам за свято, яке ми створили разом! Десята гра вже стала теплою спільною згадкою. А попереду – нові слова в капелюсі, несподівані відкриття й довгоочікувані зустрічі!

Діна Стукаленко,
старша фахівчиня програми «Клуб»

Проєкт „ТУРБОТА ПОКОЛІНЬ – ХЕСЕД ДОРОТ” було створено та працює за підтримкою „Джойнт” (JDC) – провідною єврейською міжнародною гуманітарною організацією, яка понад 30-ти років допомагає нужденним євреям і розвиває єврейське життя у країнах колишнього Радянського Союзу. Детальну інформацію про JDC ви знайдете на сайті: www.JDC.org

Благодійна допомога ЧОБЄФ „Хесед Лорот”

Цдака ЧОБЄФ „Хесед-Дорот”.

Сайт ЧОБЄФ „Хесед-Дорот”.

Сторінка ЧОБЄФ „Хесед-Дорот” в мережі Фейсбук

Claims Conference ועידת התביעות
The Conference on Jewish Material Claims Against Germany

Соціальні послуги для підопічних (жертв нацизму) ЧОБЄФ „Хесед Дорот” надаються за підтримки гранту від „Конференції з матеріальних претензій єврейського населення до уряду Німеччини”.

Газета „Інейнем–Разом”. Засновник – Черкаський обласний благодійний єврейський фонд „Турбота поколінь – Хесед Дорот”.

9 786177 233670

ідентифікатор медіа – R30-03581.
Адреса редакції: 18010, Черкаси, вул. Б.Хмельницького, 66.
☏ (0472)37-70-79, 54-41-48; 54-43-11.
e-mail: inejnem20@gmail.com http://hesed-dorot.ck.ua
Надруковано в друкарні м. Чернобай. Наклад 800 прим.
Підписний індекс 90781.
Розповсюджується безкоштовно.

Наші спонсори: Єврейська Федерація Великий МетроВест Нью-Джерсі та Міжнародна громадська організація Центр „Джойнт”.

Будь ласка, поводьтеся з цим виданням шанобливо — у ньому наведені слова Тори.